

ČAPEK, Robert: Moderní didaktika. Lexikon výukových a hodnotících metod

Praha: Grada Publishing 2015, 624 s. ISBN 978-80-247-3450-7

Publikácia *Moderní didaktika* prináša skutočne moderný pohľad na vyučovanie didaktiky. Učiteľom poukazuje na veľké množstvo vyučovacích metód. Konkrétne vyučovacie metódy sú popísané zrozumiteľným spôsobom pre praktické využitie na hodinách. Autor popisuje všetky vyučovacie metódy a aktivity, ktoré by mal vo svojej praxi využívať každý učiteľ. Uvádza aspekty vyučovania pútavým, zaujímavým a aktívnym spôsobom a tým práve ukazuje smer k efektívnemu a kvalitnému vyučovaciemu procesu.

Podme však pekne po poriadku. Publikácia je rozčlenená na 6 kapitol s rozsahom 604 strán. Aj keď sa môže na prvý pohľad zdať ako príliš rozsiahla autor kládol dôraz nielen na kvantitu ale aj kvalitu spracovania.

V úvode sa autor vyjadruje k súčasnému stavu vzdelávania v českých školách. Na situáciu poukazuje aj konkrétnymi postrehmi priamo z praxe. V poslednej časti úvodu autor uvádza, že „pestré výukové metódy sú zárukou, že v predmete bude dosahovať úspech väčší počet žiakov“. (s. 26)

V prvej časti publikácie nazvanej „Didaktická vsuvka“ sa autor zameriava na svoj vlastný vyučovací proces. Popisuje v krátkosti šesť vyučovacích hodín ako ich učil „klasicky“. Následne popisuje tie isté vyučovacie hodiny toho istého predmetu s využitím správneho didaktického postupu moderného učiteľa.

Autor odporúča podávať žiakom neustále ďalšie a ďalšie metódy aby sa „neokukali“ a „motivačný efekt novosti“ fungoval. Metódy navrhuje modifikovať a upravovať žiakom a novým témam na mieru. Žiaci sa nestretnú z rovnakou hodinou, niektoré aktivizujúce metódy prebehnú iba 1 krát za celý školský rok.

Druhou kapitolou nazvanou „Metodologický úvod“ autor poukazuje na iné publikácie o didaktike. Hneď na začiatku kapitoly uvádza odlišnosť od didaktík v zahraničí najmä tým ako sú zamerané na prax. Uvádza, že jeho publikácia nie je zameraná na definície ani členenia a považuje za hanbu, že takéto didaktiky stále vychádzajú.

R. Čapek sa v publikácii vyhýba akýmkoľvek definíciám, triedeniam, členeniam a klasifikáciám. Tvrdí že je to zbytočné ale aj nemožné. A práve preto ako jedinú možnosť kategorizovania vyučovacích metód pre Modernú didaktiku si zvolil formu lexikonu. Preto si v tejto metodike zoradil metódy abecedne podľa kategórií. Aj v jednotlivých podkategóriách sú aktivity zaradené abecedne. Výnimku tvoria iba prípady, kedy bolo potrebné začať tým základným. Mnohé metódy sú priesečníkom viacerých kategórií na čo je upozornené formou vložených odkazov.

Aby bola posilnená použiteľnosť metód zaraďuje autor rôzne varianty, praktické príklady a ukážky. U popísaných metód sa neobjavujú napríklad pomôcky alebo výučbové ciele. V závere druhej kapitole autor upozorňuje na to, že kniha nie je metodikou, čo nie je ani jej účel. „Kniha je – a to úmyselne – antidefiničná, antinormatívna, anticitačná, antitypologická a antiriadiacia.“ (s. 33)

Kľúčovou a najrozsiahlejšou je tretia kapitola „Výučbové metódy“, ktorá prináša čitateľovi pohľad na jednotlivé metódy, ktoré sú vybrané a popísané tak, aby boli využiteľné pre všestranné použitie, sú vhodne doplnené príkladmi, ilustráciami.

Jednotlivé metódy sú zoradené abecedne a umožňujú prehľadné a rýchle použitie. Sú to metódy, s ktorými sa už skúsení učitelia určite stretli (brainstormingové, manažerské, hry, rébusy, pojmové, myšlienkové, ...), ale aj metódy, ktoré sú pre mnohých nové alebo veľmi málo využívané (daltonské, decrolyho, dramatizačné, herbartovské, pohybové, montessoriovské, waldorfské, ...). Autor zoznamuje čitateľa aj s didaktickými prostriedkami a podáva presný návod na využitie daných metód vo vyučovacích hodinách.

Metodologicky a didakticky sú veľmi vhodne popísané aj metódy hodnotiace v štvrtej kapitole. Najskôr sa autor venuje hodnoteniu žiakov učiteľom, následne sebahodnoteniu žiakov a potom hodnoteniu žiakov navzájom. Autor tu uvádza dva základné pojmy hodnotenie a evalvácia. V prvej časti hodnotenie žiakov učiteľom sú vymedzené pojmy: klasifikácia, slovné hodnotenie, bodové hodnotenie, percentuálne hodnotenie, kritériálne hodnotenie, kombinácia hodnotení. Druhá časť sebahodnoteniu žiakov sa venuje hlavne: hodnotiacemu listu, portfóliu, písomnému sebahodnoteniu, sebahodnoteniu škálou, sebahodnoteniu individuálnej práce a spolu hodnoteniu s učiteľom. V časti vzájomné hodnotenie žiakov sú uvedené metódy: farby, kritériá a body, návšteva galérie, plus/mínus, swot analýza.

V poslednej časti publikácie „Didaktická literatúra“ autor uvádza literatúru z oblasti didaktiky ktorú odporúča, ktorú radšej neodporúča a ktorú rozhodne neodporúča. Už v úvode sa zmieňuje, že je v skutku pomerne častou otázkou si správne vybrať literatúru z oblasti didaktiky. Krátke minirecenzie sú určite nápomocné pre učiteľov zaujímajúcim sa o daný typ literatúry.

Šiesta kapitola s názvom „Škola s dobrou didaktikou“ pojednáva o didaktickom apendixe, organizácie výučbového dňa a vyučovania vôbec a o žiakoch, triedach a učiteľoch.

V závere autor sám uvádza, že s otázkou či existuje nejaká kniha, kde by boli popísané všetky metódy, ktoré by sa mohli v triedach používať sa stretol veľakrát. Takáto publikácia doteraz neexistovala. Predmetná publikácia je výborným poradcom a nenahraditeľným návodom pre každého, nielen pre začínajúceho učiteľa.

Oceňujem, že publikácia ako už mnohé publikácie didaktiky, neopakuje len didaktické teórie a definície, ale je zameraná predovšetkým k efektívnemu a aktívnemu praktickému vyučovaniu. Knihu určite ocenia ako učitelia tak aj študenti na pedagogických fakultách.

Eva Tóblová
Pedagogická fakulta, UK
Bratislava